

A. Esclasans

HISTÒRIES DE LA CARN
I DE LA SANG

Ed. Males Herbes
2020

LA RATLLA RECTA

A Ferran Soldevila

Quan el Bartomeu conegué l'Àngela, va semblar-li que el cel s'esquinçava i que un nou món inconegut feia miratges davant dels seus ulls enlluernats. El Bartomeu era un pobre noi. Fill de pare autoritari i de mare malalta, cresqué sota els càstigs paternals i trobà consol en la falda massa blana de la bona dona; afectiu fins a extrems morbosos, li calia un tracte pueril per a tenir-lo content i tranquil; i el pare va fer-lo créixer sota el bastó brandant. El Bartomeu no protestà mai, però al seu dintre va fer-se una espessa cristal·lització de plors ofegats. Morí la mare, i el noi pensà a fugir del costat del pare. La voluntat, com sempre, li fallà, i seguí besant la mà que el punyia. Sota els mals tractes paternals, el Bartomeu, massa tou per a reaccionar,

s'anà ajupint i perdé fins la darrera noció de dignitat viril. Lenta, profunda, subterrània, la idiotesa feia el seu treball de sapa. I als vint anys conegué l'Àngela. Tota la set de tendresa que l'havia corsecat durant la joventut ara seria sadollada a cor què vols: l'Àngela era la font. Però el mal reclamava la seva part del botí. Vuit dies després de casats, l'Àngela mesurà tot l'abast del seu engany. El Bartomeu, corcat de caràcter pels sofriments suportats en silenci, duia les llavors del mal dintre seu. Ella li feia de contrapès; però no es veia amb cor de pesar tant que arribés a anul·lar la força dura de l'enemic. Passà la lluna dolça, nasqué el primer fill, i el Bartomeu, als ulls de l'Àngela, fou un instrument prescindible. El seu marit era un corromput fins a les arrels. Més enllà de l'encís amorós dels primers temps, el mal triomfava. I la dona procurà salvar del naufragi que veia imminent l'única cosa que s'unia a ella amb lligams que naixien i morien al mig mateix de les entranyes: el fill. Un any més tard naixia el fill segon; i l'Àngela, feble i dolorida, tingué la clara percepció que no hi havia remei per a ella. Visqué sis dies entre la vida i la mort; i sucumbí amb l'angoixa de veure com deixava en mans del Bartomeu les dues criatures, presa votada al dolor i a la misèria.

La davallada del Bartomeu fou ràpida i deplorable. L'Àngela, els darrers temps de la seva vida,

havia venut a mal preu una caseta, heretatge de la seva mare; i, amb l'intent de sortir al pas de la desfeta familiar, que considerava imminent, a causa de la progressiva idiotesa del Bartomeu, n'havia situat el producte a la Caixa d'Estalvis, juntament amb les curtes economies pròpies. Morta l'Àngela, calgué que el germà d'ella defensés els pocs diners aplegats, encarant-se amb el Bartomeu. Lidiota no perdonà; i la ruptura amb la família fou definitiva. Incapaç per al treball, encetà feines a diverses cases, d'on fou acomiadat sempre, als pocs dies, per desconeixement de la seva obligació: no servia per a res, ni volia servir. Caminant a la deriva, ell mateix apressà la caiguda. I amb els dos fills lligats a les mans, rodolà de cara per un tou de misèria i de degradació. S'enfangà amb una dona de mala vida, i els infants suportaren la tirania de la madrastra. El Bartomeu es dedicà a captar, i adquirí una barraca en els suburbis de Can Ramell. La dona va amenaçar-lo de matar-lo mentre dormís si no canviava de caràcter i es posava a treballar de ferm; el Bartomeu, alçant els braços i clamant al cel, abandonà la dona i la barraca. Dies després dormia a la presó, per furt i insults a l'autoritat. Era el començament del naufragi total. Mesos més tard, tots els camins dels afores de Barcelona coneixien les passes del Bartomeu, pols de llur pols i fang de llur fang. L'home

s'havia separat en absolut de tot contacte amb la vida usual. Era una rampoina sota el vent. I abandonà els fills a l'aventura. Un any calgué perquè ningú, ni els familiars de l'Àngela, no es recordés més d'ell ni que al món fos. El Bartomeu era carn de mendicitat; i sentia l'immens orgull d'ésser-ho.

Passaren anys; i el cos del pobre home giravoltà terriblement, com una volva amb un lluc d'anímeta, dintre els torterols huracanats dels dies. Una nit, en un racó d'un asil municipal, un home vell i un home jove es trobaren asseguts de costat, rosegant la mateixa corda emparadora: eren el Bartomeu i el fill petit. Quan la llibertat tornà a somriure'ls, la parella no volgué separar-se ja. Una mateixa barraca va arrecerar-los; i una mateixa degeneració va compenetrar-los. L'Esteve, el fill petit, era l'ombra del pare. La idiotesa els unia, i l'embriaguesa els encadenava. Li preguntà pel seu germà, i el noi respongué que era a muntanya, fent de treballador, considerat com a bona persona, i que també s'embriagava freqüentment; no era allò que es diu molt espavilat, però se la campava. I l'Esteve reia, ensenyant les dents, mentre el Bartomeu somreia i plorava, mossegant-se els llavis fins a fer-s'hi sang. El noi gran, ell ho sabia prou bé, coneixia la manera de fer-se amb els diners que l'Àngela i el seu germà havien salvat contra la caiguda del Bartomeu. Caldria, doncs,

cercar el fill gran i fer-se'l d'ells amb bones paraules. Deu dies de caminada pobles a través, i pare i fill es plantaren davant l'Enric, el noi gran. Quan les dues fantasmes malastrugues van clavar els ulls en el xicot, l'Enric va fregar-se els ulls i cregué veure visions. No volia saber res de res. No tenia, feia molts anys, ni pare, ni germà, ni ningú. Ni ganes. Que se les arrangessin com volguessin i com poguessin, però que el deixessin viure en pau! S'havia fet, amb paciència i angúnies, la seva miqueta de lloc al sol; i no estava disposat a cedir-la ni a partir-la amb ningú. Pel que feia a l'oncle de què li parlaven i als diners de la bona mare, no n'havia sentit res mai més. El Bartomeu i l'Esteve, units per la misèria, no varen guaitar com un fill i com un germà l'home que així els parlava. Era ben bé un estrany; i com a tal calia tractar-lo. Ell, si volia, podia treure el cap del fil del cabdell que els convenia desembullar. Per qüestions d'interessos, convenia trobar un home ben considerat entre la gent. I aquest era l'Enric. Ells dos eren morts per a tothom. Farien d'ombres i prou. L'Enric havia de treure l'entrellat i fer-se amb els diners de l'Àngela. Però l'Enric refusà net; i els amenaçà de denunciar-los als mossos de l'esquadra si romancejaven gaire pel poble. L'Esteve i el Bartomeu van clavar-se una mirada punxant, de nines a nines. I s'entengueren sense dir res. Seria

millor fer-se'l d'ells a les bones; no parlar més d'interessos, i anar-lo guanyant pel bon costat. Li exposaren llur misèria espantosa. La sang no es torna aigua, i ell podia protegir-los una mica, i àdhuc trobar-los treball. El farien quedar bé! I en efecte: l'Enric, amansit, obtingué feina per als dos malaurats, a la mateixa casa on treballava. I el camí tort va tornar-se camí recte. Vuit dies després, el Bartomeu, l'Esteve i el bo de l'Enric tavernejaven junts. L'Enric portava closa a dins, també, la tara familiar.

El pla dels idiotes era atreure l'Enric, una vetlla, a un tocom solitari; una barreja de vi i licors amb unes gotes corrosives, un foc encès al volt del qual faria bo de conversar; i el pou al costat, on la dormida seria profunda i blana. Quan l'Enric hagué begut, l'Esteve l'empenyé pel darrere; caigut al pou, el Bartomeu li llançà al damunt tres pedres feixugues. Ningú no ho havia vist? Sí, és clar: l'Esteve i el Bartomeu, l'un de l'altre... Pare i fill s'encararen amb un roc a cada mà. I s'apedregaren fins a desdir. L'Esteve caigué a terra, xop de sang, amb el front esberlat. El Bartomeu, alliberat de lligams definitivament, va espolsar-se la roba, es fregà els palmells amb unes herbes molles i arrencà una branca ferma, que li faria de bastó per a marxar pel camí rectilini que, d'ara endavant, es proposava seguir.